

nedrennet til Skjøla. En strekning på ca 18 km Fra Skjøla kan en bile til byen, men er det godt føre, lønner det seg å fortsette framover til Heimdal og videre opp Strupen, om Våddan, Lian og ned til byen — tilsammen ca 35 km.

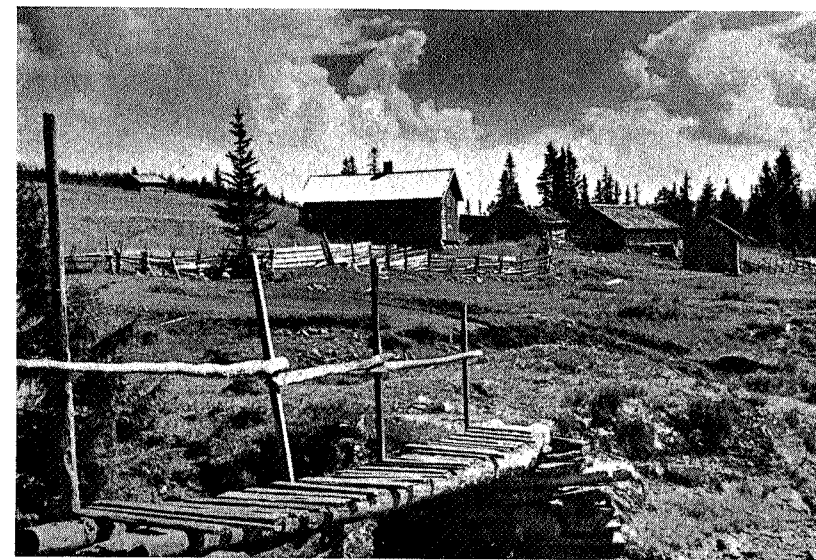
De nevnte ruter er beskrevet for turer om vinteren, men er også fullt brukbare for sommerturer. Når som helst om sommeren vil en ha utbytte av en Vassfjelltur. Ta med kaffekjel og hold rast ved en av de små bekker på vestsiden av fjellet, — såpass langt nord at en får den storslagne utsikten utover mot Gaulosen, eller på sørsiden, i strøket om Lomtjønna. Her er det terreng for den som ønsker å klyve i fjellet. Og på høstens tid — en fargeprakt uten like. —

Fra Samsjøtraktene

RUTER

*i området vest for Reinsfjellet
Ved J. H.*

Tiltross for at Reinsfjellet ligger bare 40 km i luftlinje fra Trondheim, er traktene i det minste på vestsiden av fjellet, lite kjent og trafikert av byens «fotfolk». Man kunne før krigen gå i dagevis omkring i området ved Kråklifjellet, Samsjøen og Håan uten å støte på en eneste trondhjemmer. Under krigen hadde jo jakten etter de spesielle «mangelstoffer» som forefantes på setrene, trukket endel «turister» også til strøkene her. Treffer man en sjelden gang en vandrer i fjellet, så er det i 9 av 10 tilfelle en gjenganger som er trollbundet og bergtatt av de herlige traktene om-

«Eggabua» i Kråklia

Fot. J. Horg

kring Nyhusfjellet, Samsjølia, Samsjøvola, Burrufjellet og Svartfjellet. År etter år vender han tilbake og fryder seg over å eie naturparken praktisk talt alene. Bøndene som ferdes her inne, regner han ikke med. De hører landskapet til.

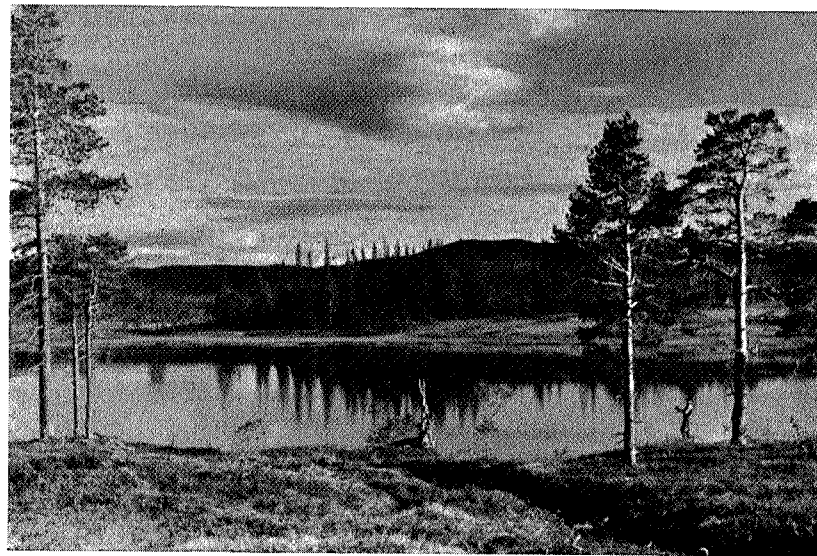
De fleste er sikkert ikke oppmerksom på at området er utmerket egnet for helgaturer. Likegyldig hvilken rute man velger, kan en nå kjernepartiet — traktene omkring Håan og Samsjøen på 5—7 timer. Nedenfor beskrives de 5 rutene som oftest blir benyttet. Utgangspunktene er følgende: Brøttem ved Selbusjøen, Ler, Lundamo, Rognes og Kotsøy. Rutene løper sammen ved Håan, som både ved sin beliggenhet og sine vakre omgivelser er blitt et naturlig midtpunkt for alle som ferdes her ute. Her er også de fleste setrene samlet.

Brøttem—Kråklivollen.

Denne rute er særlig godt egnet til helgaturer. Man tar bilruten til Brøttem. Nåldammen mellom Selbusjøen og Bjørnsjøen kan ikke passeres i flomtider. Da får man båt fra Brøttem eller Grendstad til å sette seg over. Man tar så fatt på Brungdalen og krysser nesten straks Brunga, hvoretter en slår inn på god setervei til Brøttemseteren. Veien er til å begynne med bratt, men i løpet av en halv times tid er man på høyden. Her bør man bevilge seg hvil, slenge sekken av og nyte utsikten bakover mot Klæbumarka, Gullsiberget og Dragåsfjellet. Før Brøttemsetra nåes, krysser man for annen gang Brunga. I regnflom kan den her være lei nok. På setra er det gode hus, men det er årevis mellom det setres her, så man må helst ikke regne med å treffe folk og få slokket melketørsten. Fra Brøttemsetra og videre til Lersetra var det for år tilbake en tydelig sti, men på grunn av tilbakegangen i seterholdet er trafikken oppgjennom Brungdalen på dette avsnittet nesten opphørt, og stien er vokst igjen. Man følger i alminnelighet til å begynne med bekken, trekker seg deretter litt oppunder Brungfjellet, for igjen å slippe seg ned til Brunga like før man når Lersetra. Denne er nedlagt. Men setervollen ligger åpent og trivelig til og innbyr til kafferast. Herfra er det veiløst til Dalsetra. Men det er enkelt og lett å finne fram, idet man følger bekkedalen. På Dalsetra setres det nesten

årvist, og en melketår er det ikke vanskelig å få. På delvis sterk sti passerer man Bolandsvollen, Fremosvollen og er da kommet ut av Brungdalen. Hittil har man fulgt dalføret, og det har vært bare så som så med utsynet. Fra nå av åpner landskapet seg. På venstre side runder seg de værblåste, snaue kollene i Kråklifjellet (825 m.). Foran begynner fjellene omkring Samsjøen og Håan å heve seg over synsranda. Ved Engvollen passerer vannskillet, og uten vei eller sti følger man på vestsiden Kråkås-dalføret fram til Kråklivollen — en av de største og vakreste setervoller i traktene her. Den ligger i sørhellingen av gryta som dannes av Nyhusfjellet i nord, Samsjølia og Reinsfjellet i øst og Tibordsknippen, Svartfjellet og Hålivola i sør. I bunnen av gryta ligger det fiskerike og vakre fjellvatnet Håan, i daglig tale bare Hå'n. Med fiskerikt mener jeg ikke at utbyttet av fisketurene alltid blir så strålende. Fisk er det, men den er kresen.

Naturen her ute er en sjarmerende blanding av åpen, storslått høgfjellsnatur og små-vakkert, idyllpreget skog- og myrlandskap med småvatn spredt hist og her utover. Her kan alle finne noe

Lakstjøna ved Håan

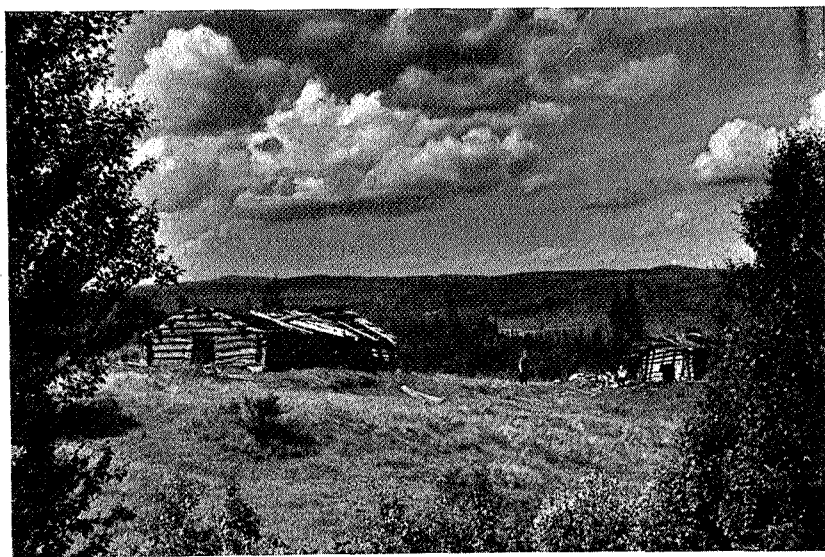
Fot. J. Horg

etter sin smak, og under gunstige vær- og lysforhold kan det virke helt betagende.

Innenfor vollutgarden på Kråklia, som seterklyngen populært kalles, ligger nå 4 setrer, hvorav de 3 har vært i bruk i en årrekke. De to eies av Rambrautgårdene, den 3. av en av Eggengårdene i Nedre Horg. Man kan her alltid regne med å bli godt mottatt. Det er bra med husrom, og hjertelaget hos vertskapet er prima — produktene førsteklasses. Ved å holde et rolig turtempo gjør man turen fra Brøttem til Kråklia på 5—6 timer. Som regel er man framme ved 11—12-tiden om kvelden. Etter overnatting og litt «langflat» tilværelse på setervollen trasker man over middag videre sørover og fram til Kotsøy, hvorfra toget i tider med normal togtrafikk, går ved 9-tiden om kvelden. Kotsøyruten beskrives til slutt, men den motsatte veien. Fra Gauldalen, i retning vest—øst kan man velge 2 paralleltgående ruter, nemlig fra Ler og fra Lundamo.

Ler—Kråklivollen.

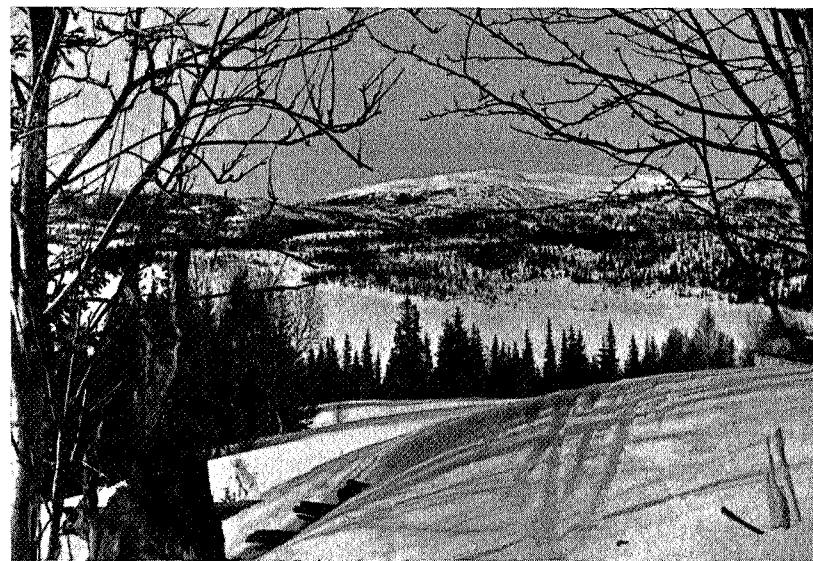
Man må til å begynne med traske landeveien en times tid sør-

Røttemsvollen i Hålia

Fot. J. Horg

over, og ved Høisetgårdene tar man av til venstre. Etter å ha passert de vakre gårdene Dal, begge Børsetgårdene og Bybot, tar man fatt på seterveien. Først en sterk stigning opp «Trongain», ei trang, storsteinet kleiv, hvor man i utpreget grad får merke ryggsekken hvis denne er pakket uten at en har tatt hensyn til «berg og dalbane»-prinsippet i landskapet. Veien går forbi Skottjernet og runder sørspissen av Kaldvellvatnet. Det er vakkert her, og man fristes, hvis tiden tillater det, til å ta den første kafferast og pipekvil i nærheten av en av de koselige små hyttene flåbyggene har satt opp på vestsiden av vatnet. Seterveien, som etterhånden er blitt til setersti, går herfra i sørøstlig retning over «Kalvskinnet» og følger sørhellingen av Vårlihøgda. Stien er her ikke lett å holde, den har den velkjente tendens til å forsvinne i myrsløgdene. Men lenger ute, i strøket omkring Langvatnet, er terrenget tørrere. Stien har gravet seg ned, og man har ingen vanskelighet med å holde den. Her ligger også rutens vakreste parti med flott utsikt sørover mot Skarven og Halltønnehaugen, og sørøstover åpner utsynet seg til

Håan

Fot. J. Horg

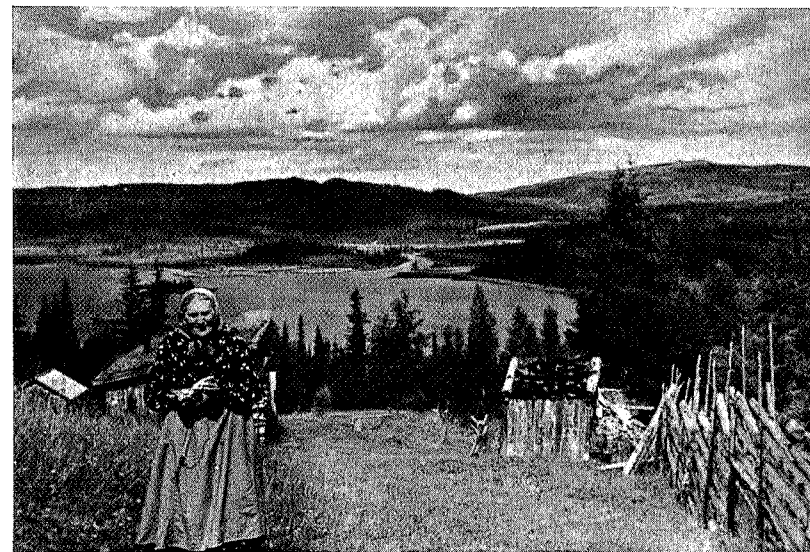
fjellene omkring Håbekkenet. Etter å ha krysset Håbekken, som i flomtider ikke er å spøke med, går stien mellom den karakteristiske fjellformasjonen «Steinskirka» og den vakre setra Granhaugvollen. Her er også losjmulighetene gode, og man angrer ikke på oppholdet her. På turen fra Ler til Kråklia må en regne med en 5—6 timers marsj.

Lundamo—Damhytta.

Den veien som er best kjent og mest nyttet er drifts- og tømmerveien fra Lundamo, og det tiltross for at den overhodet aldri har forekommet på rektangelkartet. Fra stasjonen følger vi riksveien nordover til Lundesokna, hvor bygdeveien tar av til Lundadalen. Etter ca. 1 times landeveistramp kommer en ved Samdalsgårdene og Kringelløkka inn på bred, fin tømmervei, som i store trekk følger Lundesokna så langt bygdealmeningen rekker, dvs. til Skjelbreidalen, ca 1½ mil fra Lundamo. Enkelte hevder at Soknaveien er lang og kjedelig, men her er jeg langt fra enig. Den har sin tiltrekning og sjarm. Man blir gående i et trangt dalføre og går glipp av de store utsyn, men til gjengjeld skifter landskapet og elva i bunnen av dalen stadig karakter. Fra en vill, forreven, vestlandspreget natur går den på sine steder over i de reneste idyller, elva glir sakte forbi og danner loner, der småauren spretter og frister fiskerne til å rigge opp stanga. Dette kan en forresten trygt spare seg. Det er bare småfisk å få, i det minste på denne siden av Skjelbreia. Elva danner på flere steder fosser, som også bidrar til å gjøre turen variert og interessant. Ved Mosvolden (på kartet Midtlyng sr.) som ligger omtrent midtveis, fins det ypperlige leirplasser. I en årrekke setret man her i ei gammel, koselig seterbu. Men i de senere år har det vært øde. Over Skjelbreia fins, mellom hver gang flommen tar den, ei bru. For tiden består den av 2 tømmerstokker som svever høyt og luftig «over vannene», og dens på samme tid svaiende og gyngende bevegelser forårsaker, i det minste hos turens kvinnelige deltakere høye kvin, som slett ikke hører hjemme i skogstilla i Skjelbreidalen.

Like ovenfor brua ligger ei skogshytte som tilhører Lundamo Bruk. Hytta har to rom. Bare det ene er som regel tilgjengelig.

Men det er ingen luksusbolig, og en må sette fordringer til komfort betraktelig ned. Herfra og videre til Damhytta ved Hådammen følger man sterk sti til Odalen. På kartet er her avmerket ei skogshytte som var beboelig for 20 år siden, men ikke nå. Når man på tydelig, men delvis bratt sti er kommet opp av Odalen, har man kvittet seg med Soknas dalføre, og foran skimter man fjellpartiene omkring Håsjøen. Det hender at man mister stien i myrene her oppe på Odalskjølen, men terrenget er så oversiktlig, at man lett finner fram til Damhytta, «Bruket»s damvokterbolig her ute. I de senere år har «damvakta» gått opp og merket en ny rute mellom Skjelbreidalshytta og Hå'n. Den er neppe kortere, men mye vakrere. Man går fra hytta sørover dalen noen hundre meter, deretter opp vestsiden av Gammelåsen, over Odalskjølene, krysser Odalen øverst opp og når fram til Damhytta. Siste halvparten av ruten har en det herligste rundskue. Mot sør Skjelbreidalen med de høytliggende Folstadsetrene, plasert fritt og flott i vestskråningen (562 m). I nordost og øst Kråklifjellet, Reinsfjellet og Samsjøvola. I Damhytta treffer man i dag og forhåpentlig enda i mange år framover den

Rønningsvollen ved Hå'n

Fot. J. Hørg

trauste fjellmannen Anders Lyngen fra Horg. Du kan komme rekende, som det ofte inntreffer med fjellfolk og fiskere, til alle døgnets tider og utider og blir like hjertelig mottatt og hjulpet til rette. Bare synd at ikke rette vedkommende utvider huset hans, så mange flere kan nyte godt av godviljen og hjertelaget hos denne prektige representant for fjell og vidde.

Rognes—Holvollen.

Fra Rognes kan en også i løpet av 4—5 timer nå området vest for Reinsfjellet. Da det imidlertid er 30 år siden jeg gikk ruten, vil jeg ikke innlate meg på å gi noen nærmere beskrivelse av den. Det skal i de senere år være bygd god bygdevei nesten helt opp til Storvollen. Herfra følges til dels sterk sti langs østskråningen av Roggdalen. Man passerer på østsiden av den vakre, høytliggende Skjelbreitjøna (606 m) følger nordskråningen av Svartfjellet og kommer så over i Rognesdalen. Fra høydedraget i nord for Svartfjellet har man et usedvanlig vakkert og storslått utsyn over fjellene rundt Hå'n og Samsjøen. En pipekvil her lønner seg. Man følger så dalen ned til Holvollen, som ligger vakkert til på sørøstsiden av Hå'n.

Kotsøy—Holvollen.

Men den letteste, makeligste og framforalt vakreste adkomst til Reinsfjelltraktene er Kotsøyveien. Fra stasjonen tar en bygdeveien nordover. Allerede turen opp bakkene byr på det flotteste utsyn nordover Gauldalen. I dalbunnen elva med de vakre velstelte Rognesgårdene på vestsiden og Reppegårdene på østsiden. På en høyderygge ligger fritt og dominerende Huus-gården, stortingsmann Huus's vakre eiendom. Under en trefning i april dagene i 1940 ble gården skutt i brann av tyskerne, og husene brente ned. Men på kort tid fikk den gamle bygdehøvdingen reist nye, moderne hus på den gamle tomte. Halvveis opp bakkene kommer man forbi Rødgårdene. Høyt oppe i lia på andre siden bekk-dalen ligger fjellgårdene Engan og Ås. På den siste er jorda så brattlendt, at man etter sigende må tjøre ungene mens de enda er små, så de ikke ramler utfor og tildals. Etter ca. 1½ times jevn, rolig marsj er man ved gården Rødsløkken (510 m) på høyden. Hvis en ikke orker å bære tung

sekk opp de drøye bakkene i solsteika en varm julidag, er det ingen sak å få kjørt opp. Tobias Øibakken fra Tufsingdalen, svigersønn til den prektige gamle fjellbonden Erik Rød, sier aldri nei, selv om en kommer i travleste høy-onna og ber om en håndsrekning. I bakken ovenfor Rødsløkken slenger man sekken i bakken og puster på. Sørøver har man storslått utsyn over Budalsfjella med Budalskneppen eller Budalskittiln som den også kalles som det ruvende midtpunkt. Herfra rusler man på fast, god setervei videre innover til Huus og Åsetrene ved Burusjøen. I trivelig, småkupert fjellterreng følger man Burubekken langs Svartfjellryggen. Setrer, små høyløer og grønne utslåttflekker liver opp i landskapet. Det er fristende å slå seg til ro her noen dager. Det lar seg nok ordne med godt losji enten på Huusetra eller Reppesetrene. Er det for trangt i «bua» finst det alltid en høydott igjen i løa. Traktene omkring Burusjøene er et lite fjellrike for seg med typisk høgfjellskarakter. Her vokser ikke annet enn vier og litt småbjørk. Det kranses inn av Samsjøvola (853 m), Burufjellet (863 m) i øst, og Svartfjellet

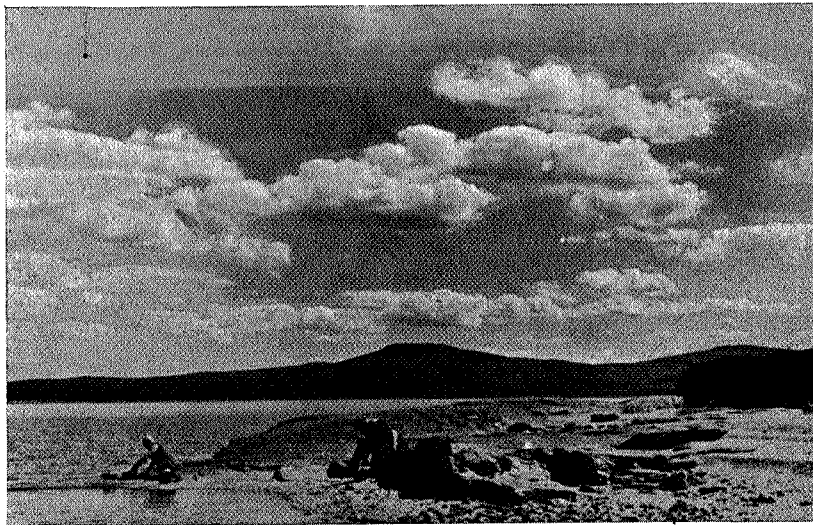

Kotsøybakkene

Fot: J. Horg

(775 m) i vest. Setrene ligger i østskråningen av Svartfjellet med flott utsikt mot sjøen og fjellene. I godvær med blå himmel og sønnadrag i lufta kan man regne med strålende dager her inne. Burusjøen er kjent som et ypperlig fiskevatn, hvor det ikke hører til sjeldenhetene at en drar 2 kg's aure, vesentlig på sluk. Men her som andre steder, — en må ha kjentfolk med, og vær og vind spiller en avgjørende rolle. Fra Åsetra og videre nordover er veien dårligere. En skranglevei som nærmest har laget seg sjøl, smyer seg fram langs myrdragene. Ca. ½ times vei fra setra, før vi kommer til noen små vatn, tar vi av til venstre og går her veiløst til vi krysser bekken øverst i Rognesdalen. Et stykke opp i Svartfjell-lia kommer man inn på veien fra Rognes, fortsetter over to nedlagte setervoller, forbi Rognessetra og videre dalen nedover til Holvollen.

Akter man seg til Samsjøen følger man veien fra Åsetra videre i nordøstlig retning langs vestskråningen av Tibordsknippen (665 m) og fram til Røsbjørgsetra. Seterbuene er av nyere dato, store og rommelige, så losjiforholdene er her bedre enn på setrer flest i disse traktene. Herfra går stien ved foten av Grønnvola i små-

Samsjøen

Fot. J. Horg

kupert terreng fram til Samsjøen. Man treffer her på tydelige spor etter Samsjøereguleringen i årene etter forrige verdenskrig. Steinhauger, kloppinger i myrene, skinneganger, brakketomter og annen elendighet skjømmer landskapet. Men tidens tann og mosen vil i løpet av noen tiår ha kamuflert styggedommen. Til gjengjeld har man på denne del av turen det flotteste rundskue til hele fjellkomplekset i Samsjøtraktene. Går man her i kveldstimene, som ofte er tilfelle når man starter fra Kotsøy om morgenen, og sola står på vesthimmelen og lar sin gyllenrøde og fiolette fargeprakt flomne over fjelltoppene — da opplever vi inntrykkene som «bergtar» en og gjør en til ridder av fjellet og vidda. Etter å ha rundet nordenden av Samsjøen kommer man fram til setra med det vakre, vokalrike navnet — Åsalia. Men nesten vakrere enn navnet er beliggenheten. Det storslagne, de enkle, rolige, men mektige linjer særpreger Samsjønaturen. Et landskap som dette gir ro og likevekt i sinnet, — og til syvende og sist er vel den vesentligste årsak til at vi trasker og går, sabber og sliter i blautmyr og krongel denne: *Trangen til ro, fred og fullkommen frihet langt fra alfarvei.*